

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unitatei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Alegerile din Austria.

— Invățături. —

A încetat alarma prin gazete despre »înfrângerea desăvârșită a partidului creștin social.« Din momentul, ce s'a cunoscut rezultatul alegerilor din câteva cercuri, și creștinii sociali au pierdut câteva mandate, ziarele românești de dincoace și de dincolo *) anunțau cu litere mari aceste pierderi, exprimându-și bucuria și făcând pronosticuri, că la balotaje are să fie zdrobit de tot acest partid.

Nu putem înțelege, de unde atâta bucurie de paguba unui partid național, care respectă și drepturile altor națiuni, — și creștin, care se poartă foarte galant cu Evreii cinstiți. De unde atâta bucurie la durerea unui partid, care, și mai ales șeful lui, Lueger, are singur meritul, că prin ostenelele lui s'a produs la Viena și în Austria un curent mai favorabil nouă? De unde atâta bucurie, când frații noștri din Bucovina sunt triști, căci doar și ei fac parte din acest partid? Și tocmai acum, când nu mai sunt aleși în parlament bărbați fruntași ai acestui partid, cari adese-ori și-au ridicat glasul în favorul nostru! Ori doar sărbătorirea lui Lueger la București, și jalea neamului la moartea lui nu au fost sincere? Sau doar se începe în viața noastră o eră nouă cu totul opusă celei de până aici, și despre care eră nouă de abia știu câțiva inițiați? E în interesul nostru, să cunoaștem lucrurile, și să le spunem așa, cum sunt.

Gazetarii noștri, ca și stăpânilor, sunt adeseori cu Dumnezeu pe buze, nu numai când îl înjură și blasfemă, dar și atunci, când așteaptă ceva sprijin dela vlădici, preoți și popor, despre cari ei știu, că cred în Dumnezeu, și țin mult la El. De

*) Unitate culturală! Nota culegătorului.

aceea, oameni însemnați, cari s'au ocupat cu idea, să-și crească copiii scutiți de orice influență pozitivă a religiei creștine, când vorbesc înaintea alegătorilor, ori scriu pentru poporul românesc, parcă sunt cei mai buni creștini. Durere, că faptele lor, ori vorbele spuse în cercuri mai restrânse ori neromânești, sunt lucruri păgâne și blasfemii la adresa religiei. Ba merg mai departe, amenință, că se vor înhăma la carul socialistilor, dacă s'ar lăpăda preoții de partidul național, declarând prin aceasta, nu că vor lupta în contra singuraticilor păcătoși, dar că vor ataca însăși biserica. Ce să mai vorbim de cercetarea bisericii, de spovedanie și cutîinecare, cari la cei mai mulți intelectuali sunt niște lucruri absolut streine! Pentru Domniile lor e bună biserica, când pot să să arete, și le pot ajuta. Lucru firesc, că astfel de oameni numai creștini nu sunt, căci după învățătura Sfântului Augustin, unul dintre cei mai buni filosofi, creștini adevărați sunt aceia, cari nu numai că au fost botezați, dar și împlinesc legea creștinească.

De astfel de oameni apoi nu te miri, dacă copiind dela alții de tagma lor, vorbesc și scriu cu bucurie despre tot, ce lovește în biserica creștină. Hrana lor sufletească e toată păgânească, căci de rugat nu se roagă, de spovedanie nu vor să audă, cărțile cu conținut moral nu vor să le cetească, căci îi plictisesc, pentru a merge la biserică n'au timp, iar dacă cineva le-ar face o mică observație la acest fel de traiu, s'ar întâlni cu un suris disprețuitor. Evident, că astfel de oameni, păgâni în toată viața lor, nu pot să se bucure de nici un progres, de nici o afirmare a ideii creștine, care pentru ei e o probozire continuă, o groază, că ori cât ar fi ei de închipuți, de judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu tot se tem, și de aceea nu vor să audă de ea, ci vor să înăbușe tot ce le amintește de

asa ceva. De aceea în loc să publice în gazete lucruri, cari ar putea întări moralitatea creștină, singura bază solidă a oricărui lucru cinstit, deci și a naționalismului, publică nuvele cu moravuri ușoare, mai învăluite ori mai deschise, aduc apoteoze scriitorilor potrivnic religiei, și înregistrează toate »scandalurile«, ce li-se comunică despre preoți și călugări, neavând simțul de dreptate, ca să publice și desmințirea, dovada despre neadevărul celor scrise. Când vedem astfel de gazete, că la Crăciun, Paști și Rusalii meditează asupra misterelor religiei, ca să le tragă cu osanale în slujba ideilor lor, ne par ridicole, știind, că numai eri alaltăeri trăgeau în noroiu legea creștinească.

Așa e o mare mare parte a puținilor noștri intelectuali mireni, conduși de așa numite idei liberale, într'adevăr însă nedrepte și potrivnice religiei. Și mai înainte de toate sunt »liberali«, căci se bucură de ori ce biruință, ce a raportat-o păgânismul asupra ideilor creștine, asupra bisericii, care e și mama lor, de care însă nu ascultă, ci numai trag dela ea avantaje. Sunt la fel cu tinerii bonvivanti, cari fac tot în contra voinții părinților, iar când au nevoie de parale, vin la mama, și cu guguliri și lingușiri mai scot dela ea vre-o hârtie două, ca după aceea înaintea prietinelor să răză și să-și bată joc de ea, cum au înșelat-o. Nu, că nu sunt creștini astfel de oameni, dar puțin le pasă și de Români, dacă nu împărtășesc ideile moralei lor, și de aceea înjură de ne-numărate ori biserica noastră unită, pentru că are legătură cu cea universală din Apus, pe care o înjură tovarășii lor de idei de acolo. Nu au suflet românesc acești oameni, cari se bucură că a suferit pierderi partidul social-creștin, ai cărui membri sunt și frații noștri.

Acești oameni nu sunt nici creștini, nici Români adevărați, ci sunt o

simplă filială a cosmopolitismului păgân, spre care aleargă cu pași grăbitori lumea de astăzi, fără ca să-și dea seamă aceia, cari ar trebui, și cari au datoria să o oprească.

Aceste învățături le scoatem din alegerile austriace în sărbătoarea celor doi mari apostoli ai creștinismului.

Vedetot.

Înc'odată „Pentru limbă“.

Confratele (v.—u.) în nr. 33. al „Unirii“ aducând înainte cazul său avut cu notarul, care i-a fost respins *extrasul familiar* scris în limba română, — după ce enarează capacitățile împrumutate, spre delăturarea eventualelor îndoeli, cere „lămuriri“. — La ce, indemnând din singurul motiv, de a contribui cu ceva la aceste „lămuriri“, am răspuns în nrul 36 al acestei foi, făcând deosebire între *extrase* matriculare și *coale* (nu *extrase*) familiare, dovedind din punctul de vedere juridic, legalitatea și datorința folosirii limbii matriculare la *extrase*, și exprimându-mi *părerea* față de limba *coalelor familiare*.

La acest comunicat, tot acel confrate (v.—u.), care până aci era „nelămurit“, în nrul 55. al „Unirii“ deja vine el însuși să mă „lămurească“ pe mine.

Sunt recunoscător pentru amabilitatea, cu care a binevoit a reflecta la modestele mele orduri, dar să nu fie spre supărare, că expunerile dsale îmi dau a crede, că nu m'a priceput.

Mai înainte de toate îndrăznesc a observa, că nici prin minte nu mi-a trecut ocolirea limbii române, care prea bine știu,

că este limba oficioasă a bisericii noastre, așa dar digresiunea pe terenul îndreptării limbii române și instrucțiunea dată în aceasta privință nu mă privește, ba citez a zice, că a fost superflua.

Pentru că, mă rog, eu fără conșiderare la *cutareva limbă*, am susținut legalitatea limbii *matriculare* în *extrase* și *posibilitatea* folosirii și a altei limbi decât a matriculelor în *coalele familiare*.

Noțiunea cuvântului: *extrase* cuprinde în sine și recere identitatea întru toate, din cuvânt în cuvânt, atât ce privește limba, cât și rubricile, cu originalul, din care s'a scos, — ba încă și ștergerile, corecturile ori aditamentele ulterioare încă sunt întocmai a se decopia, de aci apoi nu numai îndreptătirea, ci, spre încunjurarea falsificării documentului, și datorința imperativă de a folosi limba matriculelor în *extrase*, ceea ce se prescrie și prin lege, precum am arătat în nrul 36. al „Unirii“.

Intenționat nu am amintit limba română, ci limba matriculelor, pentru că aceasta poate să fie și limbă străină d. e. cea latină, — cel puțin în dieceza Orăzii, până la anul 1845, când apoi în urmarea legii din 1844 s'a introdus*) limba maghiară, în care au fost conduse matriculele până după suprimarea revoluțiunii din finea lui Aug. 1849.

Dacă sunt atari locuri fericite, unde matriculele nu sunt pistrițate prin limbi străine, lucru prea firesc, că acele *extrase* nu se pot extrada decât numai în limba română, în care sunt conduse matriculele.

Intențiunea mea prin urmare a fost dela început a dovedi rătăcirea și ilegalitatea purcederei acelor confrăți, cari, fie din orice conșiderațiuni — dau *extrase* în limba ma-

*) Circul. Eppului Vasile Erdélyi din 24. Aug. 1845. Nr. 84.

ghiară din matriculă română; a-le arată baza legală a îndreptării limbii române, nu numai ca limbă oficioasă a bisericii, ci și ca limbă unică posibilă a *extraselor matriculare* scoase din matricule conduse în limba română.

Alta este situațiunea față de *coalele familiare*. Susțin și pe mai departe, — până nu mi-se va dovedi contrarul — că limba acestora nu este statorită prin legi și ordinațiuni ministeriale și că *se pot* extrada și în altă limbă.

Părerea aceasta pare a turbura sufletul confratelui (v.—u.), când îmi ține lecțiuni despre limba „oficiului“ parohial, „punctul de vedere național“, „crimă națională“ șcl. Mai înșiră multe, citând și pe martirul suferințelor noastre Dr. Lucaciu, din cari presupun, că prin comunicatul din nrul 33. al „Unirii“, nu a avut alt scop, decât a cercă ocaziune, a putea demonstra și paradă cu naționalismul său, râvnind abunăseamă, după „slăviri“, „tămâieri“ și „osonale“.

După aceasta „lentă“ abatere revin, că sunt cazuri, când *se pot* extrada *coale familiare*, nu afirm însă, că *sunt* a-se extrada, și în limbă străină, când nu din oficiu, ci la cererea privaților, în cauze private, spre obținerea cutărui favor d. e. scutirea dela serviciul militar, permisiunea căsătoriei minorenilor șcl. se dau atari coale spre a li-se ușoră rezolvirea sigură și grabnică a suplicelor.

Primindu-se pentru atari coale taxe dela ceice le cer, afară de aceea fiind unele obligate și la taxă de timbru, ar fi nejust și păgubitor a trăgăna ori chiar a zădărnici rezolvirea favorabilă, ori a cauză și alte spese prin eventuala traducere, numai pentru ca să fie cu orice preț susținut principiul îndreptăririi limbii oficioase, știut fiind și aceea, că poporul nostru pentru taxa ce o

FOIȚA.

PE ȚĂRM.

E noapte și spre țărmlul verde
Vin valurile, vin și pier,
Și de prin larg cântând a jale
Sosește-un biet gondolier

Spre țărml vin valurile'ntr'una
Ca să deștepte portul mut
Și par'că spun cu jale nopții
Povestea fiului perdat.

NOPTII.

De când îți lași aripa neagră
Mă sbiuciumă neconținut,
În armoniile-i barbare
Acelaș cânt netălmăcit

Acelaș cânt al pustiirii
Ce-l plânge pânza pe catarg
Când fulgerile taie ceriul
Și 'ncep furtunile în larg,

A. Cotruș.

Povești bătrâne.

Luna se vaită odată mamei sale: Nopțile sunt așa de reci, că tremur, fă-mi mamă o haină cu urzeala de lână. După ce îi luă măsura, ea zbughi în labirintul jumătate luminat. Venind la probă, luna crescu așa de mare, încât veștmântul nu era chip s'o cuprindă. Ea desăilă haina, subț plafonul înghirlandat de stele, în vreme ce luna danța ca o zăludă. Într'un târziu luna se reîntoarse ostenită și slabă de nerecunoscut și haina spânzură în falduri moi, iar mânecele largi curgeau până peste genunchi. -- Mama se mâniă foc ș'o goni pentru întotdeauna dela vatra ei. Din aceasta pricină luna e silită să pribegească, costelivă și goală, până ce se va găsi cineva, care să-și facă pomană c'un rând de haine potrivit pe trupul ei!

* * *

Astrologii adunați împrejurul leagănului unui prunc de rege, găsiră, că copilul va orbi la vrâsta de douăzeci de ani, de-și va îndrepta ochii spre soare. Regele porunci să fie crescut și hrănit copilul în scobitura unei peșteri. La douăzeci de ani, dânsul fu scos pentru întâiași dată în lume. Regele îi arată întreg raiul de frumuseți al pământului, între care și câteva femei chipose, iar fătul de sânge crăesc se interesă de cele din urmă și-l întrebă pe rege cum li-i

porecla, însă femeile guralive ce sunt o lucră înainte: Demoni!

Regele la rândul său puse o întrebare la care puiaudru răspuns îngreiat: Dintre toate, demonii mi-au plăcut mai mult, iar bătrânul crai se minună foarte și strigă a deznădejde: Femeea e un călău!

* * *

Zgărcitul se sfădeă cu vecinu-său, tocmai când un trecător îl izvodî: Ce te face pe tine să spumegi atâta?

Zgărcitul îl întămpină:

Am mâncat o căpătină de miel și ciolanele le-am zvărlit dinaintea uși mele, ca zărintu-le prietini să aibă de ce se bucură iar dușmanii de ce turbă, văzând prisosul în care mă scald. Păgănu ce-l vezi înaintea ta, pitulându-se, mi-a furat ciolanele și le-a aruncat dinaintea uși lui.

O. S.

Orice nenorocire e o învățatură.

*

Cui i-e drag mărgăritarul, se cufundă în mare.

*

Cel învățat nu doarme pe saltea de puf.

*

Oine stă lângă stăpân îi vin darurile.

prestează, aşteaptă dela preotul său Incu desăvârşit.

Dacă un ministru maghiar arhiepiscopist, condus totuşi de sentimentul umanităţii, — abia cred, că de dragul limbei noastre — îndrumă pe nestămpăratul său subaltern „a nu îngreună părţile interesate cu formalităţi şi spese superflue“, cu cât mai vărtos trebuie să lucrăm noi preoţii spre usurarea nevoilor credincioşilor noştri storşi şi de altrum până la măduă din toate părţile.

Să mă creadă dl (v.—u.), că eu aş dori mai mult. aş dori, ca limba română să nu rămână numai în cadrele înguste ale oficiilor parohiale, să nu fie numai limbă oficială a bisericii noastre, ci să se răspândească, să străbată peste graniţele ţărilor. Intre milioanele de popoare a naţiunilor, ba chiar să fie limba oficială în palatele congreselor europene, unde se dezbate soarta ţărilor şi a popoarelor. — Până atunci însă multe coale familiare se vor mai extrada, — durere, că nu numai în limba noastră.

(n.—p).

Sfinţirea bisericii din Ludoşul de Murăş.

— Raport special. —

Sărbătoarea sf. Apostoli Petru şi Pavel a fost o zi de mare înălţare sufletească pentru poporul nostru din părţile Câmpiei. S'a săvârşit atunci, în cadre neobişnuit de sărbătoreşti, sfinţirea frumosului lăcaş de închinare din Ludoş, acest vestit târg de bucate al Ardealului, unde coboară săptămână de săptămână carele, încărcate de povara grâului ca aurul, ale Câmpenilor noştri înalţi şi pletosi.

Marea mulţime de popor, de preoţi şi de inteligenţi, la 4000—5000 de oameni, din împrejurime şi din mari depărtări, care a fost de faţă la sfinţire, a dovedit, că nu a fost această sărbătoare numai a unei parohii, a unui anumit număr de credincioşi, ci a tuturor satelor româneşti din aceste părţi, de aproape şi de departe.

Ludoşul este un centru firesc în marginea Câmpiei şi biserica lui, care stăpâneşte de pe-o colină toată valea Murăşului de aici, până departe în zare, este o mândrie nu numai a Ludoşenilor ci a tuturor Românilor din aceste părţi. De aceea actul consacării acestei biserici a fost natural să adune aici pe toţi aceia, cari ţin la mărirea Sionului românesc într-o localitate, care trăieşte pe urma plugurilor şi a sapelor noastre. Chiar şi pe faţa sătenilor din jur e o mare mândrie şi mulţămire sufletească, când îi întrebi şi îi-o spune cu ochii plini de lumină: „Biserica aceea mare şi frumoasă de colo, de sus e a noastră, românească, Domnule!“

A fost, deci, un act de o fericită inspiraţie, şi de-o aleasă prudenţă pastorală, când Prea Onor. Sf. Sa protopopul Solomon a folosit clipa potrivită şi a rugat pe Preabunul nostru Arhiepiscop să dedice însuşi lui Dumnezeu acest lăcaş, cucernic, zidit, ce-i dreptul înainte cu 18 ani, dar păstrat în cea mai aleasă stare şi ca zidire şi ca curăţenie, dând astfel parohienilor săi şi tuturor Românilor din jur, fără deosebire de confesiune, un prilej de neîndatinată sărbătoare.

Festivităţile cari s'au desfăşurat aici vor rămânea în inima poporului care a participat, ca o amintire înălţătoare în zeci de

ani după aceasta, întocmai cum nu s'a stins încă nici până acuma amintirea drumului ce l'a făcut pe aici pe Murăş, la deal înspre Reghin, viădica Pavel Aaron de Bistra înainte cu 147 de ani.

Parohia noastră a Ludoşului şi are începutul pe vremea unirii Românilor cu Roma. În conscripţiile episcopilor Clain şi Aaron se aminteşte Ludoşul ca parohie aparţinând la diferite protopopiate. Până 1750 număra 645 suflete cu doi preoţi. Dela 1833 e scaun de protopopie. Până pe 1892—3 Ludoşul avea o bisericuţă de lemn fără turn, cu clopotniţa de-oparte. La acest an prin hărnicia şi stăruinţele actualului paroh-protopop Nic. Solomon, s'a ridicat foarte frumoasa biserică de astăzi, care face cinste neamului nostru în aceste părţi. În cursul anului 1910 s'a ridicat şi zugrăvit iconostasul, care e cea mai aleasă podoabă a acestei biserici.

Terminată în acest chip biserica şi încredinţată cu catapiteasmă după ritul şi stilul nostru grecesc, a fost consacrată la sărbătoarea Sf. Apostoli Petru şi Pavel, în onoarea cărora s'a ridicat.

Despre această consacrare lăşăm să urmeze raport amănunţit.

Primirea Arhiepiscopului.

La invitarea caldă a poporului nostru credincios din Ludoş şi-a venerabilului său paroh-protopop, I. P. Sf. nostru Mitropolit a răspuns cu dragoste părintească anunţând, că vine cu bucurie să le împlinească dorinţa. Ziua sosirii a fost fixată pe Marţi în 11 Iulie la ceasurile 4 şi 22 după prânz. În această zi deja din ceasurile dimineţii fierbea cu adevărat tot Ludoşul. Pretutindeni cete de preoţi şi de inteligenţi din jur şi din depărtări, apoi marea mulţime de săteni cari au venit în chip neobişnuit în această zi de târg la Ludoş.

Cu trenul dela 2 ceasuri p. m. a plecat la Cucerdea comitetul de primire din Ludoş, alcătuit din lamura inteligenţei noastre din jur, în frunte cu dd. Alexandrescu Cormoş, mare proprietar, Grebeniş şi Dr. Ioan Oltean, avocat Ludoş. La acest comitet s'a alăturat şi o ceată de ţărani frumoşi din Iclânsel, conduşi de săteanul Dumitru Iclânsan, om chipeş şi isteţ. Aici aşteptă deja sosirea marelui Părinte, preoţimea tractului Murăş Uioarei, alături de multă lume românească din Turda, Uioara şi satele din jur. La ceasurile 3 şi jum. soseşte trenul dela Blaj. În aclamările mulţimei româneşti coboară Escel. Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihály de Apşa, însoţit de Ilustritatea sa prepozitul Ioan M. Moldovan şi canonicul Dr. Izidor Marcu. Apoi protopopul conzistorial Iunie Brut Micu. Secretarul mitrop. Iacob Popa şi prof. de cant Aron Papiu, sosiseră la Ludoş cu trenul de dimineaţa. Cu acelaş tren au sosit alţi mulţi blăjeni, în frunte cu dd. Aron Deac, prof. Gavril Precup, prof. cu Doa, Aurel C. Domşa directorul „Unirii“, Dr. Al. Rusu, Ştef. Pop, şi alţii. Un adevărat entuziasm a trezit coborrea din acelaş tren a iubitelui nostru deputat Ştefan C. Pop, care asemenea a ascultat glasul de chemare al Ludoşenilor şi a ostenit să ridice cu prezenţa sa nimbul sărbătorilor.

Cel dintâi, care a salutat pe Escel. Sa a fost protopopul Uioarei Emil Pop, în numele clerului tractual şi a credincioşilor. În numele comitetului de primire din Ludoş

a vorbit dl E. Cormoş. Saluturile şi răspunsul au fost subliniate de uralele însufleţite ale mulţimei.

După acestea am luat cu toţi trenul spre Ludoş, care de data asta a fost un adevărat tren românesc. Afară de cei înşiraţi mai sus au urcat acest tren dd. Vlassa, preot milit. în retragere, Inoc, Vlăduţ, dir. de bancă, Dr. G. Popescu, Dr. I. Popescu, Dr. Păţcean, advocaţi, Raţ, viceprot. Turda, Dr. I. Morar, adv. Uioara, cu dna, Dr. Băra, Dr. I. Pantea, Dr. C. Sotir, Dr. A. Rusu, Dr. T. Dosa, toţi din Oşorhei. Şi o mulţime de preoţi, clerici, studenţi, ţărani.

În gara dela Ludoş o aglomeraţie ne mai pomenită. A fost de faţă toată preoţimea tractului protopopesesc Ludoş, în frunte cu not. tract. Vasile Suciu, administraţia comitatului Turda Arieş, în frunte cu vice-comitele Lovassy, cercul pretorial Ludoş, cu protopretorele Felföldi, etc. N'au lipsit jandarmii, cari şi de data asta au trebuit să bruscheze mulţimea şi bunul simţ. Pe peronul gării Escelenţa Sa a fost salutat de preoţimea tractuală prin rostul păr. Suciu, şi de vice-comitele Lovassy. Arhiepiscopul a răspuns cu căldură şi a mulţămît pentru primirea entusiastă ce i-se face în nesfârşitele urale ale mulţimii I. P. S. S. Mitropolitul şi suita sa alături de capii deputaţiunilor trece spre trăsuri. Aici alt şir nesfârşit de urale. Înainte la scară, stă o trăsură înflorită toată cu trandafiri albi naturali, cu doi cai mândri şi chipeşi. În faţă, peste drum, fac onorul, în o ţinută marţială 30 de călăreţi în costume româneşti, cu căciuli aduse pe-o ureche, deosebit de frumoşi şi de mândri. Cailor împodobiţi cu covoare româneşti, frământă pământul cu neastâmpar. În cap de rând flutură maiestros o flamură albăstră, legănată de vânt... Înaintea Escelentei Sale, iată, se opreşte acum vâtaşul banderului, cu o eşarpă roşie peste pieptul lat, avocatul Dr. M. Moldovan şi într-o alocuţie avântată salută în numele voinicilor. Escel. Sa răspunde induiosat...

Cortejul festiv.

După acestea se alcătuieşte cortejul spre oraş. În frunte călăreţii în şiruri de câte patru. Apoi trăsura Arhiepiscopului, în care sede alături de Escel. Sa, vice-comitele Lovassy, trăsura canonicilor, a suitei, trăsura deputatului Ştef. C. Pop şi alte peste 50 de trăsuri, în şir nesfârşit.

Deosebit de înălţător a fost acest cortej. Ţinuta mândră a banderului, uralele mulţimei, glasul clopotelor dela toate bisericile din oraş, bubuiturile de treascuri la toată clipa, chipul frumos al bisericii de pe colina ei stăpânitoare, şi lumina înflăcărată a soarelui aproape de sfinţit — toate acestea au dat un mărţ tablou, care va rămânea multă vreme săpat în amintirea celor cari au luat parte la serbările din Ludoş.

La podul Murăşului, dinspre oraş, o foarte frumoasă poartă de triumf, din frunze de stejar, cu o cruce aurită pe creştet, cu steguleţe albastre şi cu inscripţia galbenă pe câmp albastru: „Iată preotul mare“, şi „Bine aţi venit“. Lângă această poartă a aşteptat corpul pompierilor voluntari ai oraşului, dintre cari foarte mulţi români, în frunte cu muzica. Tot aici reprezentanţa comunală, cu autorităţile locale. Muzica pompierilor a cântat frumos o bucată, în vreme ce cortejul s'a oprit pe câteva clipe.

Notarul Ménasági binevențează în numele orașului. Escelența Sa răspunde și dăruiește pentru săracii comunei, fără deosebire de confesiune și naționalitate, 200 de cor., iar Reuniunii pompierilor 100 de cor.

De aici înainte strada pe care purcede cortelul e preserată toată cu iarbă verde și de două părți ale drumului crengi întregi de stejari. Mulțimea nu o mai cuprind stratele. La stânga și la dreapta stau cordon, în șiruri închegate, curatoratele alor 32 de parohii, în frunte cu învățătorii noștri și curatorii primari cu drapele albastre, mari, pe cari stă scris: „La mulți ani, Stăpâne“, și numele parohiei. Frumoșii noștri țărani, cei mai aleși din satul lor, sunt cuprinși de un adevărat extaz la vederea Marelui Preot și a suitei sale. Uralele nu mai au sfârșit. Drapele se închină, călăreții din frunte înaintează în trap maiestos, și fanfara cântă puternic marșul „Vin junii“ al brașovenilor... A fost o priveliște rară. Toți stegarii de pe de laturi s'au îngrămădit în urma trăsorii împodobite a Arhierelui, de eră o pădure mândră de steaguri. Străinii au rămas uimiți de chipul cum știu Românii să primească pe Marele lor Mire. Și într'adevăr au putut fi geloși de atâta conștiință, ce s'a manifestat cu acest prilej.

Aproape de biserică a două poartă triumfală. Aici așteptau 10 fetițe de școală în haine albe cu cununi pe cap și cu buchete de flori. Cea din frunte, o fetiță isteasă și cuminte Ana Pop, a spus o odă frumoasă și a întins Mitropolitului un admirabil buchet din flori albe. De aici până la biserică calea s'a făcut pe jos. Inainte mergea fetițele în alb, cari cu multă îndemnare prese- rau, flori în calea Arhierelui. Pe de laturi toată strada eră învilită în verdeață. În curtea bisericii a treia poartă de triumf.

În fața frumoasei biserici așteptă poporul credincios din Ludoș, în frunte cu părintele lor, parohul Solomon în ornate sacre cu crucea și cu evangelia. Tot aici copiii de școală, din loc, cu învățătorul Vasile Morar. După ce Arhierelul a fost binevențat în cuvinte calde de acela, care a ostenit mai mult pentru acestea serbări, de bunul părinte al Ludoșului, s'a purces numai decât la urmarea celor prescrise în arhieratikon pentru consacrarea bisericilor în presară, la însărat și utrenie.

Biserica. Scurt istoric. Pictura.

Pe locul unde se înalță astăzi, biruitoare, noua biserică, încunjurată de o foarte bine îngrijită alee cu cărări prunduite, înainte cu 20 de ani eră o biată alcătuire de bârne înegrite cu coperișul flendurit, pe creștetul unei coline părțite de soare?

— „Când am venit eu aici, și după aceea până când ne-a ajutat Dumnezeu să zidim această biserică, alături de mine și de cântăreții din străună, cântau și paserile prin coperișul flendurit“ — ne spune cu duioșie păr. protopop Solomon la câțiva tineri.

La 1882 când a fost numit în Ludoș Păr. Solomon, biserică avea un fond de 1200 floreni. De atunci, prin hărnicia fără păreche a acestui preot de model, prin neobosita lui stăruință, s'a înmulțit averea în așa chip, încât la anul 1892 s'a putut zidi această biserică măreață, în 1903 frumoasa școală de model de alături, iar în cursul anului 1910 biserică a fost înfrumusețată cu

ritului nostru oriental, de un pictor academic. Cu toate acestea cheltueli foarte însemnate, biserica și școala din Ludoș dispun catapiteasma pictată după toate prescriesele astăzi de-o avere foarte considerabilă, constătătoare din mai multe intravilane cu case de locuit pe ele. Singur școala are peste 20 de astfel de case în Ludoș.

Un lucru care te impresionează cu deosebire și te face să te închini în fața acestui bătrân venerabil și a abilului învățător care îi este mâna dreaptă, e curățenia desăvârșită, buna rânduială și îngrijirea cea mai perfectă în care sunt întreținute biserica, cu toate ale ei, școala, curțile lor, casa parohială, acte, documente, avere, cu un cuvânt toate câte se țin de dănele. Acestea dovedesc niște inimi calde, iubitoare de casa Domnului și de casa Neamului, de școală, dovedesc simțiri alese, disciplinate, cu adevărat creștinești și românești. Iată celea mai frumoase virtuți, cari pot să încunune o bătrâneță cinstită, mănoasă, și o tinereță înțelegătoare ca a inimosului dascăl Vasile Morar.

Când s'a zidit biserica, au contribuit spre acest scop vre-o 27 de credincioși cu sume mai mari, dintre cari remarcăm numele I. Rusu cu 1270 cor. și numele protopopului Solomon cu peste 310 cor.

Intrând în biserică îți face o impresie covârșitoare pictura de pe iconostas. Pictorul academic Antoniu W. Zeiler, italian de neam, de mai mulți ani locuitor al Blajului, unde are și o școală de pictură și și-a câștigat simpatiile tuturor pentru sentimentele sale românești, a reușit să execute la Viena un iconostas, după modelul său propriu, cu adevărat artistic. Cu deosebire cele două dvere dela altar sunt, ca sculptură și ca auritură, o adevărată raritate la noi. Toată pictura e ținută în stilul bizantin combinat cu motive de ornamentică românească. Icoanele principale: Isus Hristos, Precurata Maică, Evangeliștii, te predisun în cea dintâiu clipă la înălțare, la rugăciune, te ridică te desfac de pământul cu păcate, te apropie de Dumnezeu. În totalitatea lui iconostasul e o alcătuire splendidă. Păr. protopop Solomon și parohienii noștri din Ludoș pot avea mângâierea, că au făcut o alegere fericită în persoana dlui Zeiler, care e un înțelegător adânc al artei bizantine și are inimă și pentru trebuințele sufletești ale noastre ale Românilor, cari suntem frații săi.

Seara de cunoștință.

După ce s'a terminat serviciul divin de seara, care a durat aproape 2 ceasuri, partea cea mai mare a oaspeților, cu deosebire preoți, au trecut la casa primitoare a protopopului, unde au luat cina împreună cu Escelența Sa Mitropolitul și suitea sa*). Ceealaltă lume s'a întrunit la cină la otelul central, unde a fost un fel de seară de cunoștință. Au luat parte și multe dame. Sau rostit aici și câteva toast. Cel dintâiu a vorbit dl Cormoș-Alexandrescu în cinstea oaspeților de departe și cu deosebire a valorosului nostru deputat Ștef. C. Pop. Au mai vorbit avocatul Dr. Ioan Oltean, în numele Ludoșenilor, Dr. Iuliu Morar, preotul

*) Cu acest prilej, Escelența Sa, cunoscând mai de aproape pe adv. Dr. Mihail Moldovan, vătavul banderului, a dăruit pe seama călăreților 100 de coroane.

Suciu, profesorul A. Deac. Deputatul Șt. C. Pop la dorința generală a rostit un avântat discurs privitor la luptele de astăzi ale neamului nostru, pe care la terminat în chip magistral cu cuvintele, după Evanghelie: „Indrăsniți, fraților, și vom învinge în numele sântei cauze pentru care luptăm!“ Toată seara deputatul a fost aclamat cu entuziasm.

La urmă marele cântăreț al Blajului, iubitul nostru „baci Papiu“, a cântat o doină bătrânească cu inimosul refren:

„Ori cât timp român voi fi
Nu mă tem că voi peri!“

La seara de cunoștință s'au văzut că și-au trimis corespondenți anume la acestea serbări „Românul“, „Gazeta Transilvaniei“, „Unirea“, „Gazeta de Duminecă“. Și poate au fost reprezentate, prin corespondenți din provincă, și alte gazete ale noastre.

Actul consacrării. Serviciul divin.

Miercuri dimineața, la sărbătoarea Sf. Apostoli Petru și Pavel, deja în zorii zilei, frumoasa grădină din jurul bisericii era plină de săteni din toate părțile, în haine de zile mari.

Câmpeni cu late șerpăre roșii și țărani de pe Murăș cu plete retezate, femei în vrâstă și fete cu fodorii largi, în rochii de carton. La tot pasul preoți în reverenți și multe brăne roșii. Din comuna Sânger sătenii noștri au venit în care cu câte patru boi, cu clopote și cu cânaci, după obiceiul strămoșesc. Chiar și din îndepărtata Cojocnă a venit curatoratul bisericii în frunte cu protopopul Hățieganu.

La 8 ore s'a început serviciul divin. Preoții îmbrăcați în ornate sacre, diaconii și clericii asistenți au condus dela locuința protopopască la biserică, pe I. P. S. Arhierelul, îmbrăcat în mandie și camilafcă, în sunetul clopotelor și a toacei. Poporul ca la un semn dat a îngenunchiat și a plecat capetele cu evlavie în fața Bunului Părinte. A fost înălțător să vezi atâta pietate în fețe și în inimi, la trecerea Marelui Păstor. Am văzut femei și moșnegi cari își făceau cruce cu fruntea în țărână și ochii le ardeau în o lumină dumnezească, când se atingeau de mandia Preotului Mare. Escelența Sa cu fața senină, cu ochii umezi, împărtășea domol binecuvântările, acestei lumi curate de țărani.

Intrând în biserică s'a început îndată liturgia. Au slujit alături de Arhierelul, prepositul I. M. Moldovan, canonicul Marcu, protopopii Hățieganu, Solomon, Dr. E. Dăianu, Emil Pop, A. P. Bologa, din Lupeni, diecesa Lugojului, fiul acestei comune, preotul Suciu, Căpuș, diaconii I. Popa și I. Br. Micu. și o asistență de câțiva clerici.

La consacrare s'au urmat toate prescriesele ritului nostru. În cele patru colțuri ale altarului au fost așezate moaște de ale martirilor Donat, Urban și Bonoșa, iar la mijloc un act comemorativ.

Răspunsurile la sf. liturgie le-a dat corul țăranilor din loc în mai multe voci, foarte bine disciplinat, sub conducerea abilă a învățătorului. Au fost câteva soluri minunate. Estrada corului a fost împodobită cu covoare românești, munca harnicelor co-riste.

După evanghelie Escelența Sa Mitropolitul a ținut cuvântarea festivă, cu celea mai calde îndemnuri în legătură cu actul

insemnat al consacării, pentru o viață ade-vărat creștinească.

Biserica a fost înțesată de lume, în adevăratul înțeles al cuvântului. Au fost de față și vicecomitele Lovaszy, membrii mai marcanți ai autorităților locale, cu protopretorele Felföldi, judele cercual Laffer, preotul catolic, reformat. etc.

Terminându-se serviciul dumnezeesc I. P. S. Arhieru a împărțit cu mâna sa anaforă la tot poporul adunat, ca la patru-cinci mii de oameni, ceea ce a fost o împrejurare foarte mângâietoare, pentru evlavia curată a bu-nului nostru popor din aceste părți.

Presentarea Omagiilor.

Îndată după serviciul divin, la 12 ore Excelența Sa Mitropolitul a primit la locu-ința protopopească diferitele deputațiuni, cari au venit să-i prezinte omagiile. Întâi s'a prezentat preoțimea toată, care a luat parte la actul consacării, condusă de protopopol Solomon. În o cuvântare foarte sim-țită, bătrânul cu inima tânără, a mulțumit Capului Bisericii noastre, pentru că a ostenit a îndeplini acest act apostolic al consacării bisericii din Ludoș și a dat astfel o luminoasă pildă de abnegație cu toată vârsta înaintată pe care o are. I. Prea S, Sa a răspuns cu căldură pornind din cuvintele Sf. Vasile Marele, care se roagă: „Doamne ține-ne nouă clerul, dacă vrei să fie Biserica Ta“. Apoi a cerut să i-se prezinte pe rând toți cei de față. Am însemnat pe protopopii: Hățegan Cojocna, Dr. Dăian Cluj, Papiu, Iernut, Costin Turda, Popa Reghin, G. Popa v.-prot. Măhaciu, Rațiu Turda, Vlăssa preot militar. Apoi preoții: Precup Șeușa, Dănilă Cheța, Bosdog Ciud, Groze Cooc, Anghel, Dateș, Bălaș Oarda, Nemeș Dilen, Pop Hă-dărău, Orbean Iclănsel, Boăriu Iechința, Florian Sânger, Galea Inoc. Folea Giuluș, Popa Săcel, Anca Subpădure, Ilian Grind, Cristea Găbud, Tătar Grebeniș, Cismaș Oră-sia, Hărșan Ursi, Boldor Ciugud, Busdugan Căptălan, Șandru Copand, Florian Budăi, Suciș Căpuș, Giurgiu Harastăș, Hinea Șer-mășel, Isaac Feneș și alții.

În locul al doilea au venit să prezinte omagiile Biserica romano-catolică din loc, în frunte cu preotul Toth Kálmán.

Apoi preoțimea gr.-or. condusă de protopresbiterul Iovian Murășan din Turda. Am însemnat numele Hodoș Iceland, Șerban, Cheța, Badiu Ludoș, Orășan, Hopârtean, Sândeian, Pogăcean, Șeulean și proprietarul Vulcu.

Au urmat: Biserica reformată, Comunitatea izraelită, Comitatul în frunte cu Lovassy, Oficiul de dare, cu directorul de finanțe Tosa, Antistia comunală, Senatul și corpul didactic dela școala de stat din Ludoș și notarul public Horowicz.

În vremea cât au fost primite acestea delegațiuni, afară în curte, s'a adunat o mare ceată de țărani de ai noștri, cari asemenea au dorit să-și prezinte omagiile. Excelența Sa a ieșit cu dragoste în vereandă, în fața mulțimii. A vorbit deputatul Șt. C. Pop. Alături era Dr. I. Maniu, Dr. Morar, Dr. Popescu, Dr. Giurgiu, Iara, D. Muntean not. penz. prof. Precup, Dr. German Șercaia etc. Dintre toate, aceasta a fost recepțiunea cea mai solemnă, mai înălțătoare. Uralele nu mai conțineau la adresa iubitelui Arhieru și fruntașilor Cicio Pop și Maniu.

Banchetul.

La orele 3 p. m. s'a dat la otelul central, banchetul festiv din peste 200 de tacă-muri. La friptură I. Prea Sf. Sa Mitropolitul Mihályi, a toastat pentru Sfinția Sa Părintele Papa Piu al X-lea și pentru Maiestatea Sa Impăratul și Regele Francisc Iosif I. Protopopol Solomon pentru Arhieru. Ilustr. Sa prepozitul I. M. Moldovan pentru bravul protopop Solomon. Canonicele Dr. Izidor Marcu, a toastat, foarte frumos și demn, pentru administrație și reprezentanții ei. Vice-comitele Lovassy, a închinat pentru spiritul de dragoste ce ar trebui să fie între Români și Maghiari, avizați la sprijin împrumutat și pentru Excelența Sa Mitropolitul.

Deputatul Ștefan C. Pop, a ridicat paharul pentru buna înțelegere între frații de acelaș sânge, pentru pacea pe tema confesională. Un inimos și foarte simțit toast al prof. Gavril Precup, pentru temelul neamului nostru, pentru popor. A vorbit și deputatul cercului Ludoș contele Bethlen, închinând pentru națiunea românească (román nemzet), Șirul toastelor s'a încheiat cu al prof. Aron Deac, al preotului catolic Toth Kálmán și protopresbiterului Iovian Mureșian.

La ceasurile 5 și jum. masa a fost ridicată și Excelența Sa a plecat să facă vizitele la membrii curatoratului nostru parohial și la notabilități.

Producția teatrală. Petrecerea.

Seara s'a dat la otelul central o producție teatrală din partea câtorva diletanți locali, împreună cu câteva puncte muzicale și cu declamări.

Punctele muzicale, trei bucăți: un imn religios de A. Bena, „Hora Sinaia“ și „Vin junii“, marș, le-a executat cu destulă precizie fanfara pompierilor voluntari din Loc. „Moartea lui Fulger“, declamație de dșoara Maria Puia, a fost foarte succesă.

Asemenea a fost bine redată piesa „Idil la Țară“, localizare de M. Baiulescu. d. Iulian Uțiu, a fost foarte bine în rolul boierului Coteș și dșoara Puia, în rolul coanei Smaranda.

S'a predat și un monolog „Neghiobul“, destul de binișor.

Câteva clipe în urmă, după ce s'a dat jos scena, a intrat în sală, în tactul focos al marșului nostru național, o ceată mândră de Călușeri, feciori de sat, în frunte cu d. Filon Roman, învățător, cari în aclamațiile publicului au jucat Bătuta și Călușerul, stărnind un entusiasm general. Desigur acest punct a fost marea serei întregi.

Pe la 11 ore apoi au ajuns și vioarele la rând și s'a pornit o petrecere animată până'n zori. Păcat că a fost sala prea strâmtă pentru atâta tinerime dornică de joc.

Succesul a fost deplin, și moral și material. S'au încasat total vre-o 1200 de coroane.

Excelența Sa a plecat la reședință Joi în 13. Iulie, cu trenul dela 10 ore a. m.

În acest chip au decurs sărbătorile dela Ludoș. Ele vor rămâne multă vreme în amintirea celor cari au participat la ele. Și dacă au avut inimă participantii, nu vor

putea să uite chipul unui preot ideal, care va putea zice la vremea sa, ca bătrânul Simeon: „Acum slobozește, Doamne, pe robul tău...“ că „Bună luptă m'am luptat, cursul am plinit...“ Și chipul unui dascăl de inimă, și a unor parohieni înțelegători, cari ni-au gătit, nouă tuturor, și lor înșiși aceste clipe de înălțare sufletească.

Raportor.

Correspondințe.

Dela Orade.

Comitetul filial al societății pentru fondul de teatru din Oradeamare în 9 Iulie a aranjat un concert bine succes împreună cu reprezentațiune teatrală.

Meritul succesului se ascrie deadreptul neobositului director artistic al fondului de teatru: Aurel P. Bănuțiu, care cu o trupă de diletanți bineinstruiți și cu concursul artiștilor Ionel Crișan și Const. Calmuschi ni-a întins aievea o rară serată artistică.

Programul bogat îl dăm aici cum urmează:

1. „Declamațiuni“ de dl Aurel P. Bănuțiu. Limba românească de G. Sion, Rugămintea din urmă de G. Coșbuc, Vulpea și bursucul, (fabulă) de Al. Donici, Boul și vițelul de Gr. Alexandrescu, Un ghiscurs ghe moghel Improvizație proprie, Sfârșit de toamnă Improvizație proprie.

2. „Doine românești“ de Tiberiu Bre-diceanu. a) Ce te legeni Codrule? de Scheletti, b) Mai am un singur dor de G. Șerban, c) Dorința de G. Dima, d) Ștefan Vodă și codrul de G. Dima. Cântate de dl Ionel Crișan, acompaniament de pian susținut de Dșoara Anicuța Voilean.

3. „Declamațiuni“ de dl Const. Calmuschi. N-ai mâncat ceva? de T. Speranță, Analiza gramaticală * * *, Are sabie de T. Speranță, Congresul petrolifer * * *.

4. „Compoziții“ de Iacob Mureșianu, executate la pian de Dșoara Anicuța Voileanu.

5. „Căntece“: a) Dorința de M. Eminescu, b) Prologul din Pagliacci de R. Leoncavallo. Cântate de Ionel Crișan acompaniat de dșoara Anicuța Voileanu.

6. „Jertfă“ (dramă într'un act, de I. Miclescu). Persoanele: Dna Dubău Dșoara Geni Popa Radu, Tina, fca ei Dșoara Reli Popa Radu, Doctorul Dl A. P. Bănuțiu, Pricopi, vechiu slugă Dl Ionel Crișan.

7. „Unica fiică“ (Comedie în 2 acte de contele Al. Fredo, traducere de Elena de Iacobich). Persoanele: Dragoescu, mare proprietar Dl Aurel P. Bănuțiu, Aurora fca sa Dșoara Florica Crișan, Victor Stăncescu Dl Ionel Crișan, Cornelia, soția lui Dșoara Geni Popa Radu, Trăian Băiaș Dl George Ciunga, Silvia, soția lui Dșoara Eliza Ștefanica, Liana, fca lui Dragoescu Dșoara Reli Popa Radu, Elza Dșoara Iuliana Țiț, Ionel Florescu Dl Paul Teochar, Iulius Zamfirescu Dl George Cosma, Ion, servitor Dl Constantin Calmuschi.

Sărbătoarea totuș n'a putut decurge fără de un incident disarmonic, care eră să strice toată dispozițiunea animosului public, ba aproape să pornească într'un scandal ne mai pomenit.

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

52

Zbisko întrebă din curiozitate, ce fel de oaspeți are principele?

Jurand încă n'a fost acolo, dar știau despre el, că se află pe drum. Acolo era de-Lorsch. Zbisko s'a bucurat mult, că iarăși va stringe mâna nobilului cavaler de Lotaringia.

— Să grăbim, căci principele și principesa se vor așeza la masă.

Prânzitorul îl încălziau două cuptoare mari de olane. Cavalerii și damele de curte conversau veseli, plimbându-se în jurul mesei așternute, așteptând pe principele și principesa.

Când intră în sală principele, Zbisko ingenunchie înaintea lui și îi sărută mâna. Ianush făcu semn lui Zbisko să se ridice și apoi îi zise încet:

— Știu totul; la început ni-a jignit întreg lucrul, căci ați făcut toate fără voia mea, dar m'am convins, că n'ați avut timp să mă avizați și pe mine. Soția mea încă atâta mi-a vorbit și m'a rugat încât am fost silit să mă impac.

— Mulțumește lui Dumnezeu, că te-a însăpătoșat — zise principele, — și când vei saluta și pe principesa, spune-i că te-am primit bine. Sigur, că se va bucura și de bucuria ei mă împărtășese și eu. Voi vorbi în interesul tău și cu Iurand și sunt convins, că și el se va împăca, deoarece iubește mult pe principesa.

— Și de nu se va împăca, atunci...

— Știu, că nu poate face nimic împotriva ta, atât că și-ar putea denega binecuvântarea părintească, cel mai mare dar a lui Dumnezeu, care binecuvântare, în zilele nefericite ale vieții, ne întinde balzam de alinare, iar în anii din urmă a vieții noastre ne reamintește primăvara traiului nostru.

Pe Zbisko l'au mișcat mult vorbele frumoase ale principelui și ar fi voit să răspundă, dar n'a fost în stare.

În momentul asta intră principesa încunjurată de suita ei. Zbisko grăbi numai decât la dansa. A fost primit bine. L'a prins de mână și s'a bucurat de reînșănătoșarea lui și i-a comunicat, că așteaptă pe Iurand.

— Prânzul nu-l putem amâna, căci nu vreiște principele; dar pe Iurand îl așteptăm în tot momentul. Am trimis și oameni înaintea lui, căci până acum, pe sărbătorile nașterii Domnului, în fiecare an venia la noi. Eu măne numai după slujbă, voi vorbi cu el și după ce ne va sprijini și principele, nădăjduesc ceea mai bupe.

Se așezară la masă, iar servitorii serviră mâncările. Afară viforul era din ce în ce mai turbat și vântul ciătina fereștile.

În momentul când s'a ridicat Visonok, ca să binecuvinteze mâncările, intră un om plin de frig și de zăpadă:

— Maiestatea voastră!...

— Ce-i năcazul?

— În drumul spre Radsanov, zăpada a îngropat două caravane.

Toți să mișcară la vestea asta îngrozitoare.

— Servitorii să alerge acolo călări și să ducă cu ei ciocane și hârlețe! — porunci principele.

Mai apoi se întoarse către cel ce aduse vestea și îl întrebă:

— Sunt mulți nenorociți?

— Nu se poate ști... Afară e un vifor înfiorător... Vântul împrăstie zăpada tot în ochii omului. Nu se pot vedea decât saniile resturnate și caii căzuți... Zăpada i-a îngropat și pe aceia.

— Cine pot fi călătorii aceia nefericiți?

— Spun, că-s din Spichov.

II.

Zbisko, fără să-și ceară permisiunea dela principele, eși repede dela masă, merse în grajd își pregăti caii de drum și adunând mai multe torțe, împreună cu Glava și cu ceilalți oameni de ai lui însoțit și de servitorii principelui, porni îndată, să caute pe cei nenorociți.

Viforul s'a mai domolit puțin, dar pentru aceea abia ar fi aflat pe nenorociți de nu cumva ar fi dus cu ei un câne, ce i-a dus la locul unde s'a întâmplat nenorocirea.

De-Lorsch, care încă s'a alăturat la ei îl liniști pe Zbisko, spunându-i că Iurand în fața pericolului de bună seamă mai întâi și-a scăpat pe Danusia, pe carea la tot cazul o vor afla în viață.

— Pare-mi-se că într'acolo către negreata aceea e năcazul...

Zbisko privi într'acolo și observă de fapt ceva ce se ridică din zăpadă.

— Iute, înainte! — strigă Zbisko și își împintenă calul.

A fost mai ușor a porunci decât a îndeplini comanda. Caii se cufundară până la foale în zăpadă și înaintau numai cu mare greu. Cănele săria în coace și în colo și începu să scurme sub o buturugă de salcâ.

— Lumină! — strigă un cavaler, ce ajunsese deja acolo.

Aprinseră câteva torțe, să vadă mai bine.

— Sub zăpadă este om! — strigă un servitor.

E aici și calul! — adause un altul.

Servitorii începură îndată să sape și împrăstie zăpada, și după un sfert de oră au dat peste cavalerul, ce era înghețat și ținea și acum în mână frânele calului.

— Cine-i asta? — întrebă Zbisko.

La prima privire nu l-au cunoscut, căci căciula cea mare de miel și-a tras-o pe cap și numai după ce îl priviră mai de aproape strigă unul: E contele de Spichov!

Zbisko porunci la doi dintre servitorii să-l transporte la cea mai apropiată casă și să-l frece cu zăpadă, iar el s'a dus să afle și pe ceilalți nenorociți... Doară între ei va fi și Danusia moartă!... Tinărul cavaler s'a cutremurat la gândul asta și își împintenă încă odată calul.

În întunec se auzi un țipet sfâșietor.

— Aici! — strigară câțiva servitori.

De sub zăpadă scoaseră două sănii; cavalerii cu cai cu tot zăceau înghețați în jurul săniilor, femei însă n'a fost nici una între ei.

Zbisko lucra împreună cu servitorii și examina la lumina torțelor pe fiecare jertfă cu deamănuntul. Curgeau șiroaie sudorile de pe fruntea lui, inima îi zbătea mereu.

Jertfele aflate erau numai hârbați.

— Ce-i asta? — zise Zbisko. — Unde au dispărut femeile?

Intraccea servitorii prinseră caii la săniile ce le-au scos de sub zăpadă, așezară în ele pe morți și îi transportară în oraș, ca să încerce de cumva ar putea să-i readucă la viață. Zbisko cu Glava remaseră tot acolo și căutară mai departe. Cugeta că sania Danusiei va fi ramas mai departe ori a îngropat-o zăpada pe drumul de țară, sau a intrat la vre-o măieriste din apropiere.

Dar n'au aflat nicăiri nimic, și nu vedeau, decât ici colo câte o umbră ce trecea pe sub arbori din pădure; erau lupi flămânzi, cari fugeau speriați, de cei doi luptători.

— Domnul meu, — zise încet Glava, — înzădar mai căutam.

— Dar de i-a acoperit zăpada pe drumul de țară?

— Nu cred. Am văzut bagagele pe sănii; nici într'una nu am aflat vestimente femeiești; domnișoara de sigur a rămas acasă, în Spichov.

Zbisko, crezând, că așa are să fie s'a mai ușurat puțin ș'apoi zise:

— De-a da Dumnezeu să fie așa!

— De-ar fi fost aici și domnișoara, — continuă Glava, — de bună seamă Iurand ar fi adus-o cu sine, când s'a coborât din sanie, ș-atunci i-am fi aflat pe amândoi lângă olalta.

— Să mergem puțin mai departe, — zise Zbisko cu glas tremurător. Se poate, că Iurand în momentul din urmă a așezat pe Danusia pe cal, și mergând înainte acolo ar fi astupat-o zăpada.

(Va urma).

Societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain“ a teologilor din Blaj.

— *Raport general cu sfârșitul anului societății 1910/11.* —

Un puternic mijloc de educație, sub toate privirile, sunt societățile de lectură de pe lângă facultăți. Bineînțeles în cazul, când acestea au o alcătuire solidă, o conducere conștientă și înțeleaptă. Și când cei chemați priveghiază de deaproape toate mișcările tinerimii pe acest tărâm, dând semne evidente despre interesul pe care-l nutrește de tot ce se lucrează în sânul acestor societăți. Chiar și marea obște a neamului peste tot, trebuie să țină seamă de chipul cum își împlinesc ele chemarea, căci doară tinerimea este a noastră a futuro și creșterea ei e o datorie a neamului întreg, nu numai a unei părți, sau a unei caste. Altfel aceste tovarășii-culturale — în miniatură nu sunt altceva, decât nume sunătoare, bune pentru paradări zădărnice.

Deosebit de importantă este chemarea acestor fel de societăți pe lângă facultățile noastre de teologie. Mai ales, că acestea facultăți sunt singurele noastre școli cu rang de academie, și, deci, trebuie să fie, aici la noi, cele mai înalte foculare de lumină și de educație. Dacă noi, Români, în trecut am trăit și ne-am susținut ființa pe plăsurile strămoșești ale Ardealului ca neam deosebit,

prin umiltele bisericute de lemn din margini de sat și prin inimosii preoți, fără multă învățatură, dar cu cinstite bărbi albe, astăzi când furtunile, cari cearcă să ne desliințeze, și ca creștini și ca neam, sunt mai cumplite decât oricând, tot gândul și toate nădejtile noastre trebuie să le îndreptăm înspre Biserică. Un neam fără de Dumnezeu și fără de altare merge spre perire sigură. Idealele mari prin cari trăiesc popoarele le dă numai Dumnezeu Creștinilor. Deci o preoțime bună, înțelegătoare, ideală, o preoțime după inima lui Hristos, o preoțime, care să fie *a noastră* și cu sufletul și cu inima — iată o dorință care trebuie să ne stăpânească deapuri și pentru împlinirea căreia veșnic trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu. Preoțimea ne-o dau seminariile, facultățile de teologie. Dar singur numai groasele cărți de studiu cu înțelepciunea lor cântărită, cu materiile lor adeseori uscate, nu sunt de ajuns pentru a ne da un preot, un *popă*, menit să trăiască *astăzi*, între împrejurări determinate de fața vremii. Studiile sunt aceleași acum, cași acum o sută de ani, dar împrejurările de trai altele. Deci societățile de lectură din seminariile noastre ar avea menirea mare de a îmbina înțelepciunea dăinuitoare a cărților de studiu cu formele și duhul vremii de astăzi, de a da viitorului preot un tărâm unde să-și orânduiească materiile învățate, o lărgime unde să-și încerce aripile, în cari are să zboare mai târziu peste abizul vieții, conducând o turmă cuvântătoare.

Sub indemnul acestor gânduri credem, că nu este fără de interes, să publicăm o dare de seamă generală, despre societatea de lectură a tinerimii dela facultatea teologică din Blaj, cea mai veche școală de preoție la Românii de pretutindeni.

Scurtă privire istorică.

Societatea noastră de lectură, care poartă numele celui mai luminos luptător pentru dreptate și adevăr, numele martirului vlădică Inocențiu Micu Clain, întemeietorul Blajului, s'a înființat la anul 1864, cu scopul de a-și crea o bibliotecă și de a-și cultiva membrii, afară de orele de studiu, prin întruniri literare și culturale, așa numite „ședințe”. În acestea ședințe se citeau lucrări de ale membrilor, încercări istorice, dizertații, predici, bucăți literare, nuvele poezii, apoi se declamă, se rosteau cuvântări, se încingeau discuții. Și în statute sunt prevăzute pentru ședințe chiar și puncte muzicale: vioara, flaut și altele. Interesul membrilor față de societate o fost în trecut, totdeauna viu. Până aproape în anii din urmă societatea avea și o foaie de casă scrisă cu mâna, în care se induceau produsele bune ale membrilor. Răsfoind această revistă, păstrată în multe volume îngrijite, găsești adeseori foarte bune bucăți, vrednice să fie adunate într'un almanah. Întâlnești multe începuturi frumoase ale unor scriitori recunoscuți ai noștri, în „Furnica” teologilor din Blaj. Mulți bărbați de valoare din Biserica noastră unită de astăzi, și-au încercat aripile celor dintâi avânturi la Societatea „Inocențiu Clain”.

Membrii acestei societăți s'au știut însufleți totdeauna pentru gânduri mari, și însuflețirea lor nici când nu a rămas fără de roade. Pomenim aici, de pildă, frumoasa mișcare pentru fondul ridicării unui monument lui Inocențiu Clain, în piața Blajului, pentru

care au aranjat serate muzicale-literare, concerte, conveniri, adunând sume frumoase.

În anii din urmă la inițiativa pioasă a unii fost membru al societăți regretatul *Filon V. Lat*, care și-a lăsat toată averea moștenită dela părinți, destul de considerabilă, dentru orfanii de preoți, clericii din Blaj au aranjat, sub egida societății lor de lectură, o altă serie de serate, concerte, pentru un *orfanotrofiu* al fiilor de preoți. Pentru acest scop au fost capabili și de o jertfă, care e adevărată pildă de abnegație creștinească: în anumite zile cu dulce de peste săptămână s'au învoit unanim că se îndestulesc cu bucate de post, iar banii cruțați de culină i-au vărsat la fondul orfanotrofiului.

Desigur apoi un punct luminos în istoricul acestei societăți sunt prețioasele cărți pe cari le-a scos în cursul anilor. Acestea cărți sunt vestite opere străine, pe cari le-au tradus membrii ei din diferite limbi și le-au îngrijit la tipar cu o sârguință vrednică de toată lauda.

Nici o altă societate similară dela noi nu poate arăta o activitate de acest fel, ori cel puțin nu așa de întinsă.

Iată acestea publicații: 1. *Epistole către un preot tânăr*, de A. Melcher. P. I, II. 1890, 1892.

2. *Pregătire la moarte*, de Alfons M. de Ligouri. 1893.

3. *Duh muscălesc*, povestire de Bollanden, 1894.

4. *Tragedia Calvarului*, de I. abbé Henry Bollo, 1899.

5. *Mântuiește-ți sufletul!*, de I. P. Toussaint, 1906.

6. *Vatra familiară*, după F. X. Wetzel, în două ediții, 1909, 1910,

Și mai nou, în cursul acestui an societar:

7. *Album în amintirea canonicului Augustin Bunea*, 1910.

Cea mai bună dovadă de prețul acestor cărți este trecerea lor. Unele s'au epuizat complet și zilnic se primesc indemnuri de a scoate alte ediții. Din „Vatra familiară”, în cursul alor două luni s'a epuizat întâia ediție, în o mie de exemplare. În cursul acestui an s'a desfăcut din ediția a doua altă mie.

Un istoric amănunțit al acestei societăți ar fi interesant din multe puncte de vedere. Dar acum nici locul nu ne îngăduie și nici prilejul nu e.

(Va urmă).

Posta Administrațiunii.

Szakállasdombó pe timpul din 1-a Sept. 1903 până în 1-a Maiu 1910. *Pogăceaua* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Sâncel* pe 1911 sem. 1-iu. *Săcalul de Câmpie* 4 cor. *Szurdukkápolnok* pe timpul din 1 Iuliu 1909 până în 1-a April 1910. Vă rugăm a ni trimite și restul de atunci încoace până în prezent. *A. M. Mariapócs* pe 1911 complet. *Berind* pe 1909 sem. 2-lea și 1910 sem. 1-iu. Vă rugăm și pentru rest până în prezent. *G. C. Vlădeni* pe 1911. *Silhu* pe 1911 și din 1912 până în 1/3. *Girolt* pe 1910. *Buciumi* (Almaș) pe timpul din 1-a Ianuar 1903 până în 1-a Oct. 1911. *Kovács* pe 1907 și 1908. — În restanță mai rămân anii 1909, 10 și 1911.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea” sub titlul de „Vestitorii credinței”. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetete. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea”*. Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor”: „Lucrare actuală și de mare diligență... plină de eugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.”

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea”) *Banii de răscumpărare ai fiecăruia se cîtează public*.

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani*

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruițiu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru *F. C. Domșa*. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: *Albumul Bunea* — Blaj-Balázsfalva sau *Librăria semin.*

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

Mângăierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal spedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagrin neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericesti** după oratorul *Massillon*, traduse de subscrisul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: *Ioan Genț*, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fco. 7.30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericesti pentru bibliotecă. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvá-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
 " " " doi " 1.20
 " " " trei " 1.60

plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comandele se pot face la Tipografia Seminarială.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecske** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

M. Străjan: *Moartea lui Dante Alighieri* traducere din Silvio Pelico și *Ingerul celor trei nopți*, o veche legendă din viața lui Dante. — Craiova 1911 pag. 16, prețul de 20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă în o traducere foarte îngrijită și ne descriu în vii colori câteva clipite din viața marelui geniu al Italiei.

I. E. Torouțiu: *Românii și clasa intelectuală din Bucovina*, notițe statistice. Retipărire din „Foaia Poporului”. Cernăuți 1911, prețul 1 cor.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
 Redactor responsabil: Augustin Gruția

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1885.
 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
 clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

27, 50—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele gaurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de țoace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Singurul institut de asigurare ardelen

„Transsylvania“

— SIBIU —

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☞ **Asigurări pe viață** ☞

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spose de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
începând anul 1910	K. 5,008,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	4,834,801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc „ 119,889.992—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	viață „ 11,020,266—
	„ 2,428,317—

☞ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cerouri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(28) 50—?

Obstrucționiștii au admirat ca pe un moment istoric contrapunctele amenințătoare, pe cari contele le-a accentuat în fața guvernului, când în colorizarea disarmoniei dintre Viena și maghiari a dat vânt și vorbelor: Măcar-că sunt colonne de advertizare: după Leopold I. răscoala lui Rákoczy, retragerea de bunăvoie a împăratului Iosif, după 48 invaziunea rusească, după absolutism Solferino, după constituționalismul centralistic — Königgrätz.

— În ședința aceasta doi oratori, ambii au respins proiectele total.

Șezători culturale.

Șezătorile culturale în protopopiatul Reghinului — vezi „Unirea” Nr. 12—1911 — s'au mai continuat cu următoarele:

1. *Beica românească*: „Episcopul Klein” de A. M. Popa; „Despre însoțiri” de Iuliu Grama; „Economia rațională” de V. B. Munteșcu.

2. *Sânmihaiu*: „Despre tovarășii” A. M. Popa și Gavril Branea. Se înscriu pe loc 16 inși pentru bancă Reiffeisen (azi 40 inși).

3. *Cacuciu*: „Unele rele în popor” de A. M. Popa; „Despre tovarășii de Iuliu Maior. Se însușesc pentru asigurarea de vite.

4. *Iernotfaia*: „Despre familie și concubinate” de V. Munteșcu; „Istoria neamului nostru” de A. M. Popa — ambele predate liber; iar învățătorul local Alex. Moldovan și coriștii săi au defectat publicul cu 3 cântări minunate pe 4 voci.

5. *Filipișul mare*: „Dela 1700 încoace” de Iuliu Maior. Se însușea pentru asigurare de vite și împodobirea bisericii. Protopopul dă cazuri practice.

6. *Orșova*: „Despre alcoolism” de Simeon Zehan și „Lucrarea pământului” de Todor Branea.

Protopopul A. M. Popa încheie adunarea, legându-le de inimă cele spuse și insistând asupra folosului cetitului în legătură cu cărțile Asociațiunii.

Învățătorul local Dunca cu școlarii au întretesut frumoase cântări naționale.

Invitare de abonament.

Fiind la sfârșitul semestrului I. rugăm cu toată insistința pe on. noștri abonenți, cari nu și-au achitat încă sumele, ce ne datoresc, să nu-și uite de noi, trimițându-ne abonamentul. Și să considere, că împlinindu-le dorința de-a apărea de trei ori pe săptămână, ne-am angajat nu numai la muncă și mai intensivă și mai grea, dar mai ales am luat asupra noastră datorințe mari, pe cari, dacă abonenții noștri nu ne vor ajuta să le împlinim, ne vom ruina.

Apelăm deci cu toată încrederea la bunăvoința On. abonenți, în nădejdea, că glasul nostru nu va suna în pustiu.

Redacția și Administrația
UNIRII.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Pentru completarea parohiei Tulgheș în districtul protopopesc al Giurgeului, se publică concurs cu termenul de 15/2 August 1911 inclusive. Venitele beneficale, fără întregirea congruală, sunt calculate în 783 cor. 68 fil. — Cu termenul de 15 August 1911 se publică concurs la stațiunea de învățător din comuna Spálnaca, districtul protopopesc al Murăș-Uioarei; la stațiunea de cantor-învățător în comuna Sănmărtinul-de-Câmpie, districtul protopopesc al Murăș-Uioarei; la stațiunea de cantor-învățător din comuna Sănmărtinul-de-Câmpie, districtul protopopesc al Pogăceleii; la stațiunea de cantor-învățător din comuna Poiana-Arieșului, districtul protopopesc al Arieșului; la stațiunea de învățător din comuna Gârbova-de-jos, districtul protopopesc al Aiu-dului; la stațiunea de cantor-învățător din comuna Silvașul-român, districtul protopopesc Murăș-Uioara; la stațiunea de cantor-învățător din comuna Fizeș, districtul protopopesc al Dârgeii; la stațiunea de cantor-învățător din comuna Săbaș, districtul protopopesc Murăș; și la stațiunea de cantor-învățător din comuna Bociu, districtul protop. Morlaca.

Convocator. Membrii desp. Blaj al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român”, sunt chemați la adunarea generală cercuală, ce se va ține în 6 Aug. n. 1911 la ceasurile 10 a. m. în localul casei române din Blaj, cu următorul program: 1. Doschiderea adunării. 2. Raportul secretarului. 3. Raportul casarului. 4. Alegerea comisiunilor pentru cenzurarea rapoartelor și pentru înscrierea de membrii noi. 5. Raportul comisiunilor. 6. Eventuale propuneri. 7. Verificarea rapoartelor. 8. Închiderea adunării. Blaj la 17 Iulie n. 1911. Dr. Iuliu Maniu, director. Ștefan Pop, secretar.

Petreceri. Tinerimea Academică Română din Câmpie invită cu drag la *Petrecerea de vâd* ce o va aranja la 30 Iulie n. 1911, în școala gr-cat. din Gădălin, cu ocaziunea adunării generale a despărțământului XV. Mocu al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”.

Epilog la scandalul bisericesc din România. Profesorul universitar Chiricescu dela facultatea teologică din București, în urma consiliului universitar, a fost amovat dela catedră. Pricina amovării e, că a pus la dispoziția episcopului de Roman, Gherasim, o scrisoare privată a fostului mitropolit-primat Atanasie, fără să fie avut autorizație. — Amovarea e încă numai în decis, care mai așteaptă întărirea guveranului.

În Kecskemét s'a repetit din nou cutremurul de pământ — eri noaptea la o oră după miezul nopții. — Mulți au sărit din așternuturi și alergând pe stradă au răscolit liniștea orașului. Pe seama orașului ruinat sosesc ajutoare mari din toate părțile țării.

În Moldova esundările iau proporții tot mai mari. — În Iași s'au stricat apeductele așa, că orașul va duce multă lipsă de apă. — Prutul și Siretul au debordat înspăimântător și au surprins pe cele mai multe sate noaptea. Locuitorii abia treziți din somn, s'au refugiat cum au putut mai grabnic.

Convertiți englezi. În ultimii cinci ani s'au făcut catolici nu mai puțini decât 618 preoți englezi, dintre cari 572 fuseseră din biserica anglicană, 22 din cea scotică, 12 din cea irică, și alți 12 din diverse secte. În acelaș restimp s'au convertit 2000 laici englezi, anume: 82 dintre marii nobili, 432 alți nobili, 63 dignitari de stat, 369 ofițeri și peste 1000 academicieni. Dintre aceștia 612 au pășit pe cariera preuțească mireană și 100 s'au înrolat de ieziști. Afară de aceea 1500 comune bisericesti anglicane au adaptat un serviciu dumnezeesc foarte asemănător celui catolic; — sunt deci pe etapa dintâi a convertirii.

Grindină. În Kaposvár a căzut multă grindină alaltăeri, căuzând mari pagube în bucatele și podgoriile învecinate.

Din Tiream. Acei domni, cari din greșală sau din altă cauză n'au primit invitare la concertul împreunat cu dans, ce se va ține în Tiream (Mezőterem) la 23 Iulie a. c. să se considere de invitați pe aceasta cale și-i primim cu toată plăcerea. Invitățile s'au expedit în 1 Iulie, dar mulți din cauze de noi necunoscute nu le-au primit.

50.000 cărți populare educatoare va împărți gratuit în popor cât mai curând Societatea Sf. Ștefan din Budapesta. — Încă o pildă bună!

Mare foc în Canada. În America pustiște un foc, ca și care abia s'a mai pomenit în vremea mai nouă. — Marele foc de pădure s'a apropiat și de mine. — Pe mai mulți mineri i-a cutropit primejdia în ocne. — Peste trei sute s'au înecat de fum. Paguba e de mai multe milioane. Locuitorii se refugiază pe ape. Un mare proprietar de mine de argint, care a salvat pe mai mulți oameni dela moarte, a căzut victimă focului dimpreună cu familia sa. — Până acum sunt vre-o 5—600 morți. În Tisdale patru mii de oameni au rămas fără adăpost. Foarte multe orașe sunt păgubite. — Pagubele se urcă la un milion de dolari.

Minciuni! Presa liberală colportează vestea, că „Roma” creștinească ar răspândi în lume tendențios știrile despre holera din Italia. Față de minciunile acestea din loc competent se dă cea mai energică desmintire.

Ce-i în Perzia? Știri din Londra aduc vestea, că ministerul Perziei ar fi abzis. Peste întreagă Perzia domnește anarhie. În Teheran sunt zilnic încăerări sângeroase pe stradă. Nime nu ascultă de guvernor. — Noul cabinet încă nu e deumit.

Demonstrații în Spania. — În Saragossa au avut loc alaltăeri mari demonstrații. Muncitorii, cari au aranjat demonstrațiile au izbit cu pietrii în toate pajurile regești de pe zidurile publice. Deoarece demonstrații nu s'au liniștit nici la repeșite provocări, militarii au dat foc, lăsând cincisprezece morți și mai mulți răniți.

La universitatea din Viena, conziliul universitar a primit proiectul comisiunii de-a ridică o catedră pentru retorică.

Necrolog. † Augustin Demian, a adormit în Domnul la 14 Iulie a. c. în etate de 1 an în Sătmăr.

Odihnească în pace!

Posta Reducțiunii.

D. în D. Da, se publică regulat.

A. M. în G. Sunteți binevenit totdeauna.

Treaba a fost așa, că după executarea punctelor din concert, când a fost să urmeze reprezentațiunea teatrală, Dl Aurel P. Bănuțiu se prezintă numai decât în fața publicului și spune, că: poliția în momentul din urmă a oprit, predarea pieselor de teatru, cari așadară vor rămânea.

Ca din senin, un trăznet îi atinge pe cei de față această veste neașteptată, storcând din pieptul tuturor expresiunea de cea mai profundă scandalizare.

Pe noroc, că lucrul în scurt timp s'a putut aplana în mod paucic, prin întrevinerea bravului nostru fruntaș Dr. Aurel Lazar, care atunci noaptea târziu — pe cale telefonică — li-a esoperat artiștilor concesiunea de a putea continua, fără de care se făceau eventual neplăceri iregretabile.

Cauza incidentului neprevăzut a fost neorientarea poliției cu privire la fondul nostru de teatru, despre care a cugetat că e ceva lucru oprit și antipatriotic, cum și despre diletanți că sunt trupă din țară, cari vin pe la noi ca să facă agitațiuni.

După lămurirea situației, piesele sau esecutat cu multă dibăcie și tineretul și-a petrecut bine până în zori de zi.

Correspondentul.

DIN TORONTAL.

Examenul scol. din acest district protopopesco, au fost prezidate de protopopul Torontalului dl Gheorghe Muntean din Comloșul mare, pe lângă comisarul reuniunii învățătorilor de Lugoj Romul Luțai, inv. în Cenadul mare.

Publicăm următoarele:

La școala conf. gr.-cat. rom. din Comloșul mare examenul s'a ținut la 31 Maiu. Resultatul examenului a fost declarat de bun, inv. Valeriu Besu.

La examen pe lângă presidiu au mai participat, mai mulți oaspeți dintre cari remarcăm pe: On. Victor Deciu, tinărul preot din Cenadul mare, stimatul și cunoscutul fruntaș Pascu cu dna, antistia comunală reprezentată prin St. D. Berecz Gyula, notar comunal, apoi inv. gr.-or. Craiovan și mai mulți credincioși. La sfârșitul examenului M. On. D. protopop a ținut o vorbire instructivă și frumoasă apoi a distribuit premii școlariilor diligenți. Iar cei prezenți cu bucurie s'au depărtat.

În Cenadul mare examenul s'a ținut la 5 Iunie. Prezent fiind senatul școlastic în frunte cu dir. școl. V. Deciu ca preot local; antistia comunală reprezentată prin dl notar Petru Vambach și judele comunal St. Mircu Nicolaș, precum și alți poporeni.

Resultatul examenului a fost recunoscut de bun, inv. Romul Luțai. După ce protopopul M. On. D. G. Muntean își exprimă deplina sa mulțumire față de examen, adresează elevilor o instructivă vorbire, iar preotul local On. V. Deciu cu epitropul Anton Iovănuț distribue premiile școlariilor bine-meritați.

În Sănnicolaul mare s'a ținut la 6 Iunie în prezența senatului școl. în frunte cu Veneratul Domn Vasilie Deciu, paroh local, precum și a unui frumos număr de oaspeți, dintre cari notăm: pe tinărul și vrednicul avocat român Dr. Ioan Demian din Sănnicolaul mare, dl Teglași, funcționar la oficiul de dare, Demetriu Faur inv. în pens. 2 inv. de stat. etc. etc.

Resultatul examenului a fost declarat de bun, inv. Corneliu Deciu.

După frumoasa vorbire a M. On. D. protopop, elevii mai diligenți se remunerează, iar comisarul reuniunii Romul Luțai își exprima învățătorului deplina mulțumire și recunoștință față de frumosul progres, ce a constat.

La 7 Iunie s'a ținut examenul în comuna Igrăș, unde examenul doșoarei Elena Sântion a fost declarat de bun. — Prezenți la examen au fost preotul local On. D. Luca Farcași, unii membrii din senatul școl. și alți oaspeți.

În Igrăș după examen s'a ținut conferința tractuală, sub presiunea protopopului G. Muntean, la care au participat învățătorii din tract și alți oaspeți.

După ce comisarul Romul Luțai la provocarea M. On. protopop își face raportul și observările sale asupra examenelor, se pun la desbatere mai multe chestii pedagogice, iar comisarul pe deplin satisfăcut gratulează învățătorimea, ca din ce în ce, cu puteri îndoite să lucreze în aceste timpuri grele tot mai mult. La finea conferinței se ridică protopopul G. Muntean, și cu bucurie declară, că în tractul său a constat un progres frumos în mersul învățământului, și prin cuvinte părintești îndeamnă cu toată căldura pe învățătorii săi, ca și în viitor să caute a-și împlini cu zel și cu activitate frumoasa lor chemare, dela care atârnă fericirea neamului.

Un binevoitor.

Reviste.

Roma. — Pontificele Roman Piu X. parte pentru reducerea sărbătorilor din zile feriale, parte pentru ca să sporească zilele de lucru și astfel să tindă mai vârtos muncitorimeii puțința de-a putea folosi pentru susținerea familiei cât mai multe zile de lucru — a dat „motu proprio“ ordin suprem, din care reținem și noi următoarele: Pontificii Romani, ca cei mai de frunte păzitori și apărători ai disciplinei bisericesti, nicidecum nu s'au ferit a ușurâ dispozițiile sfintei discipline de câteori au aflat-o aceasta de bine în interesul buneistării a poporului creștin. Precum am văzut noi de bine a face schimbări în mai multe lucruri amăsurat vremurilor schimbate și a referințelor sociale, tot astfel ne ținem acum de datorință, ca în consonanță cu împrejurările specifice ale zilelor noastre să reformăm și normativul privitor la ținerea sărbătorilor.

Azi oamenii ajung cu iuteală uimitoare pe ape și pe uscat la popoarele, unde numărul sărbătorilor prescrise e mult mai redus. — Pe de altă parte se pare, că condițiile comerțului evoluat și legăturile de

negustorie sufer pagube în urma frecvenței zilelor de sărbătoare. În fine scumpirea treptată a celor mai de lipsă mijloace de traiu dă pricină, ca să nu se stânjenească prea simțitor de frecvent activitatea aceluia, cari își agonisesc pâinea prin muncă.

În urma cumplinirii acestor fapte am ajuns, în interesul buneistării a poporului creștin, la aceea hotărâre corâspunzătoare după părerea noastră, ca să împușinăm numărul zilelor de sărbătoare prescrise.

Din propria-ne voință, bine precumpănind toate împrejurările, în conțelegere cu veneranzii cardinali, cari străjuiesc asupra învățăturilor referitoare la sărbători, am aflat de bine a ordona:

Ordinul bisericesc: ascultarea sfintei slujbi și reținerea dela munca servilă rămâne în vigoare numai pentru următoarele zile: *toate Duminicile, zilele de Crăciun, Anul nou, Bobotează*, apoi sărbătorile: *Inălțarea lui Isus Hristos la cer, Conceperea nepătată a Fecioarei Maria, Inălțarea Mariei la Cer, Petru și Pavel, și Sărbătoarea tuturor Sfinților*....

... De sub obligamentul ascultării slujbei se subtrag și sărbătorile Sfinților Patroni, dar serbările externe referitoare la dânșii pot fi amânate pe Duminica următoare... *Dacă însă în singuratică fără episcopii ar crede, că sărbătorile șterse trebuiesc susținute, să înștiințeze Scaunul Apostolic despre aceasta.*

Dacă pe vre-una dintre serbătorile rămase ar cădea zi de post, dăm dispensarea și tot așa dăm și pentru sărbătoarea Sfântului Patron, dacă s'a îndatinat a fi sărbătorit pe lângă afluența mare a poporului.

În vreme-ce servim cu acest document al îngrijirii noastre apostolești, ne încredem în aceea, că credincioșii se vor rugă cu umile simțeminte către Dumnezeu și în zilele, pe cari le-am scos din rândul zilelor de sărbătoare strâns orânduite, iar sărbătorile rămase le vor ține cu atât mai mare evlavie...

*

Dieta Ungară. Ziarele opoziționale cu adevărat toarnă elogiile nesfârșite la adresa faimosului conte Apponyi, care în ședința de alaltăeri, luând cuvântul la reformele militare, și-a descărcat toate fulgerile de elocvență patriotică în cei dela ocârmuire.